

(המשך מעמוד 17)

ייבא לארץ תוך שנה אחת את הקת הגודלן גייט הכושיה, את קרקס מדרא ננו, את המוסיקול של אולימפיה מפאריס עם זוסליון ז'וסייה בתפקיד כוכב, את הלונדון פוסטבל באטס, את הארי בלי פונטה, לואי ארמסטרונג ואיב מונטאן; את הפלטרס ואת הזמרת הפורטוגזית עמליה רודריגו.

שום בירה אירופאית לא היתה מת ביישת בתוכנית מופעים בינלאומית כזו. כשם שהכין גיורא גודיק לתל-אביב, הוא גרף כספים מכל עבר, באותה שנה החל גם לייצא אמנים ישראלים לחו"ל. הוא שיגר את טריו ערבה לפאריס ובעקבותיהם את צמד הודואים להופעה במוסיקול של אוג'ה פיה. הוא היה גם אחראי, בעקיפין, לירידה של ריקה ורואי מהארץ. אחרי ששלח אותה להופעה באולימפיה, שם התגלתה וקבעה את ביתה בפאריס. כשנים הבאות המשיך גודיק לייבא לישראל אמני צמרת כמו מרלן דיטריך, להקות כמו להקת הבאלט הפיליפיני, שמו הפך מוכר בין האמרגנים בעולם. הוא הת עלה מכל האמרגנים שפעלו בישראל בגלל הרמה הגבוהה של מופעיו, הטעם הטוב בהם נערכו, ועמידתו בכל ההתחייבויות הכספיות.

מיליון לירות

הפעילות האמרגנית הכניסה כסף פים טובים, אבל לסירוגין. אי אפשר היה לייבא אמנים זרים אלא למספר מר צומצם של הופעות. גודיק חלם על פעי לות של קבע. ההזדמנות לכך ניתנה לו ב-1960 כאשר ייבא לישראל להקה אמרי קאית שהציגה באנגליה את המחזמר טיפור הפרברים. ההצלחה היתה בלתי משוערת. גודיק הבין שיגלה את אמריקה ישראל רעבה לסוג בידור חדש שלא התנסה בו — המחזה המוסיקלי. הוא סיפק את הביקוש.

המחזה המוסיקלי הראשון שהציג, גביר וני הנאוה, היה סנסציה. היתה זו הפקה בקנה-מידה אמריקאית שישראל לא היתה רגילה בשממותה. הרווחים היו עצומים. גודיק, שפחד להמר לבדו על השקעה של מאות אלפי ל"י, התחלק ברווחים עם משי קיעים אלמוניים, שהמשיכו להשקיע גם בהפקותיו הבאות. הוא חקר את אולם אלהמברה ביפו, שיפץ אותו, הפך אותו

גודיק בנמיהתעופה כבוד המאפייה איימה ברצח

לתיאטרון וניפץ את כל התחזיות הר מוקדמות כאילו הקהל לא יבוא לראות מחזות מוסיקליים ביפו. ההימור השני שלו בתחום זה, הפקת א"ן להצליח בעסקים, היה כשלון שהיה כרוך בהפסד של 400 אלף ל"י — סכום עתק באותם ימים. אבל גודיק לא נבהל. הוא השקיע את עצמו בעבודת ההפקה, התגלה כביצועיסט מדרגה ראשונה, מונע על ידי אידיאלים אסתטיים וחלום להקמת

תיאטרון פרטי שישא את שמו. הוא התגבר על הפסד א"ן להצליח בעסקים בהפקה מרי שימה של כנו על הגג. ב-1966 כבר חלש על אימפריה אדירה של בידור, ששום מפיק בינלאומי לא היה מתבייש בה. בעת ובזונה אחת הוא הפיק חמש הפקות, ש" רצו במקביל: שני מחזות מוסיקליים — המלך ואני וכנו על הגג, מחזה מוסיקלי שלישי מיובא — פורגי ובס, ושני מופעי בידור מיובאים: להקת המחול הפולנית ש-לונסק והזמר אדאמו.

האולמות היו מלאים לרוב, למרות הר מיתון. אם היו מלטים בהפקה אחת הם כוסו על ידי הרווחים של ההפקה השניה. ואז הימר גודיק את הגדול בהימוריו: הפי קת המחזה המוסיקלי המקורי קובלן. ש" רבים פיקפקו בסיכויי הצלחתו עד ערב הבכורה. הפקה זו בלבד הכניסה לגיורא גודיק מיליון לירות רווח נטו.

המהמר שאיבד את בטחונו

גודיק היה מלך. דיברו על חוש הר הימור שלו בהתפעלות, כמי שאינו מסוגל לטעות בהערכתו. הוא חולל מהפי כה בעולם התיאטרון הישראלי, הפך שח קנים אלמוניים לכוכבים, שילם להם משי כורות שלא יכלו לחלום עליהם קודם. הארץ נעשתה לפתע קטנה עליו והוא חלם כבר על הפקות ברחבי העולם: הפי קות של מחזות מוסיקליים בפאריס, לונדון וברודוויי.

למרות הצלחתו הוא לא הסתחרר. מי עולם לא עלה על הבמה באחת מהצגות הבכורה שהפיק, אך לא החמיץ את ההזדמנות לעמוד מאחורי הקופאי בקופות הצגותיו ולעקוב אחר תנועת מכירת הר כרטיסים. לא הכסף היה חשוב עבורו אלא ההנאה שבהפקה.

ואז באה ההתמוטטות. בהדרגה, תחילה היו אלה תוצאות המיתון שהחלו להשפיע על ירידת הנהיה להצגותיו. אחר כך באה מלחמת ששת-הימים. בעקבותיה התמוטטו עסקיה של חברת המניות הבינלאומית אי.א.א.א. שגיורא השקיע במניותיה את מרבית הכספים שהרוויח. אחר-כך באה שורה של הפקות כושלות: איי-לייק-מייק, והלו דולי, שלא הכניסו את הרווחים המ צופים.

גודיק לא נבהל. הוא האמין שהוא מסור גל עדיין לשלוף שפנים מתוך הכובע. הוא רק ציפה להזדמנות המתאימה. המשי קיעים ברחו ממנו והוא נאלץ לממן את הפקותיו הבאות בעצמו. הוא הצליח למי כור את זכויות קובלן ללונדון במאה אלף ל"י, קיבל מענק מעיריית תל-אביב בשיי עור של 200 אלף ל"י, גייס עוד כמה רבבות וניגש להפקה שהיתה צריכה להי ציל אותה: הסטים שהוציאו את עם יש ראל מנהיב. זה היה כשלון נורא. גם הכספה והמחזות הבאים שהפיק הפכו לסידרה של כשלונות.

החובות שהצטברו לסכומים של מאות אלפי ל"י לא הדאינו אותו. הוא מסוגל היה להפיק הצגות נוספות ללא כסף, בגל קרדיטים בלבד, בזכות שמו. הוא האמין שהוא עוד יפיק את ההפקה האחת הגדולה שתכסה את כל הפסדיו ותעמיד אותו שוב על הרגליים. אלא שהוא נאלץ להוריד את הרמה. כשהפיק את במזל דגים, שהכי ניסה לו כספים, כבר היתה זו חלטורה שהתבייש בה, בעשר דרגות למטה מהי דרגה של הפקותיו בעבר.

נראה שמה ששבר את גודיק היה איום שקיבל באמצעות המאפייה הישראלית. אחד מבעלי חובותיו, ממנו נטל כנראה הל וואה בריבית שחורה, איים באמצעות שלי חים על חייו, אם לא יוחזר החוב. גודיק הבין שהאיום רציני. הוא ידע שאין לו דרך להחזיר את החוב בעתיד הקרוב. ביום המישי שעבר התחמק בחשאי מהארץ, נעלם מבלי להפחד אילו מבנו, העומד להתייש לצהל ומבתו.

אוייביו — הם רבים, מפני שגודיק לא היסס מעולם לדרוך על גוויות כדי להי שיג את מטרותו — ריכלו כאילו הכין לעצמו בחו"ל רזרבה כספית. אמר על כך אחד מידידיו: "אין שטות גדולה מזאת, אם היה לו כסף בחו"ל, הוא לא היה מהסס להעביר חלק לארץ כדי שיוכל לרכוש לעצמו שוב מכונית. אחרי שנאלץ למכור את המרצדס כדי להחזיר חובות." ידידיו, הכוללים את מרבית בעלי החוב שלו, עדיין האמינו שיחזור. הם האמינו כי אשף המהמרים עדיין מסוגל לחולל את הקסם שיעמיד אותו שוב על רגליו.

'הודי' אחד הופיע עם קוויסר

הראדה ההודי הפך לשח הפרסי וכזה נשי אר עד היום. בלשנים עומדים על השפעתו הרבה של השחמת על שפות שונות. המונח הפרסי לכלי דמוי הסוס הינו: פאראס. מכאן ועד לפרש העברי הדרך קצרה מאוד. הצריה בפרסית הוא: רון. למילה הי אנגלית רוק, בדיק אותה משמעות. תר גיל השחמת הידוע בשם: הצרחה קרוי בגרמנית: רוכאדה, גם כאן יש לפרסית מישקל ניכר, וכמה גדול המלחק בין השח הפרסי לאישקוקי העברי שהיה מופיע תדירות בחרוזיו של רבי אברהם אבן-עזרא. שח מתאי נלהב אף הוא?

בכלי השחמת הר מגולפים נהוג להר עניק לרץ את צו רתו הקדומה — פיל. המונח הערבי לרץ-השחמת הוא אל-פיל. מה בין elephant זה לבין elephant שבני-יווילס באנגי? מה עוד עורד ליה נהגים לבטא את השם: אלפי? כי כך חדרה ה' הידי עה הערבית: אל — לשפה הסכסונית. דווקא דרך לוח השחמת. ניתן למצוא ב שחמת הרבה, נוסף

למחקר בלשני. אם כל ילד, אשה וגבר על פני כדור הארץ יבלו את ימיהם ב" מישחק, בקצב האל-אנושי של מישחק לדקה, יהא צר רך ב-217 ביליון שנים כדי למצות את כל האפשרויות הטמונות בעשרת ה- מהלכים הראשונים בלבד. הפיומנאי בעל-המסעים, דידי מנוסי (מת על שחמת אף הוא) מסתובב בימים אלה עם בדיחה אקטואלית: "שמעתי שמספורט מרוזם, איך זה שאני משחק כבר 20 שנה, ומשמין מיום ליום?"

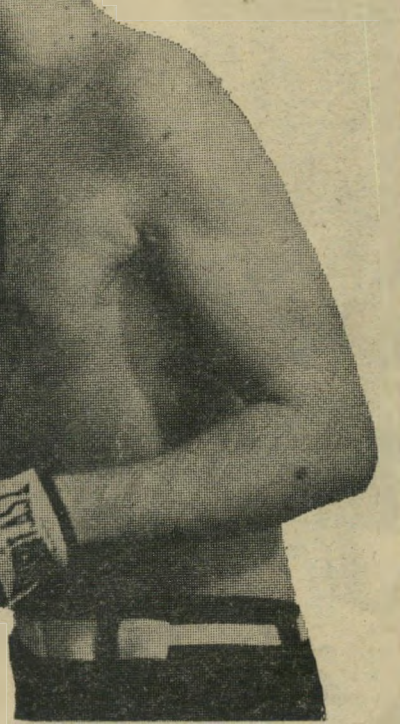
בדיחה לחד ומציאות לחוד. מחקר פיס יולוגי, שנערך לא מכבר באוניברסיטת טמפל בארצות-הברית, גילה כי במהלך מישחק אליפות רציני יש והאמנים מאב דים מעל לשישה קילוגרם למישחק. לתשומת לב אגודת שומרי-מישקל, לא נדירים המקרים בהם מתעלפים ה משחקים מאפסית כוחות במהלך המישחק, ולצופה מן הצד נדמה כאלו השניים תפי שים סביב הלוח את שיא השלוח.

כדי לעמוד במאמץ גופני עילאי זה נרתמו האלוף בפועל וזה הפוטנציאלי, ל מישטר אימונים חמור טרם התחרות. פי שר בילה שבעה חודשים בהרי קסטקיל בארצות-הברית, שמלבד היותם מקום הר נופש האהוד ביותר על העשירים ביהודי אמריקה, זהו גם איזור האימונים החביב על מתאגרפים המתכוננים לתחרויות. שם שחה, שחק טניס, הרים מישקור לוח, קיפץ על חבל, רכב על תרגילופון (אפני-אימונים צמודים לריצפה), ניצע גים במישקל 120 ק"ג, עליו להישמר בכושר, ולא חלל אבוד, אמר אז פישר. ספאסקי נהג חודשים טרם התחרות לי דאצה מחוק למוסקבה, שם רץ, שחה, ביצע תרגילי-יוגה וקיים ישיבות יומיות עם פסיכולוג שחקר-שח.

שחמת במהלך אחד

ב"עצ בנוכמבר, לאחר שמיליונר אנגלי שיכנע את בובי להופיע לי מישחק בעורת 125 אלף דולרים בהם הכפיל את סכום הפרס, עלו שני גאונים השחמת לבימת המישחקים באולם הר ספורט שבדייקאויק. הם ישבו משני צי

לוח העולם בשחמת, הרוסי ב" ריס ספאסקי, הצטנון. לעשרות מהמיה-השחמת, הממלאים ב" ימים אלה את רייקאויק, בירת איסלנד, אין שום ספק בדבר הגורם שציגו את ספאסקי. כמה מהם קוראים בגלוי למחלה, שבגללה נדחה המישחק התשיעי בין הש" ניים, קדחת-פישר. מישחק הילד הנוראי של פישר הוציא לבסוף את ספאסקי הגדול משלוותו. סציל נת לוחד-השחמת, סצינת הכיסא המיסתור בב, סצינות הטלוויזיה — תצלם או לא תצלם — האיחורים החוזרים ונשנים, רי כמובן שלושה הפסדים מול ניצחון מעשי אחד, הפכו את הרוסי לפקעת עצבים. "ספאסקי עושה שגיאות של מתחיל," פסק רב האר מן הפולני-ארגנטיני מנחם (מנדל) ניידורף, ביום ראשון האחרון צי" פה הקהל לשוא למישחק התשיעי בין השניים. מל- בדם היו מיליונים אחרים צמודים לרדיו ולטלוויזיה, בתקווה לשמוע על המת רחש בארץ-הקרן הרחוקה.

הלוח הקטן, בן 64 המישצבות ושתי הדמויות הבודדות הנאבקות מעבריו, מושכים אליהם לא פחות תשומת-לב מאולימפיאדה רבת ספורטאים.

217 ביליון ל-10

הו השחמת? מה מביא אנשים בכל ארץ ומכל צבע לשעות של רכינה פסיבית מעל למישצבות השחור רות-לבנות?

המיצא המחשי הרחוק ביותר, שמעיד על גילו של המישחק, נמצא בשנת 1938. מישלחת אמריקאית מטעם אוניברסיטת פנסילבניה, שעסקה בהפירות ארכיאולו גיות בצפון עיראק, העלתה לוח-שחמת על כליה, שגילם נאמד ב-6000 שנה. מי הם אמני השחמת של ימי קדם? זה יכול להיות אריסטו בה במידה ש" הוא יכול להיות שלמה המלך או איזה נזיר בודהיסטי. רוב החוקרים מסר כימים כי ערשילידתו של השחמת או בשמו הקדום: שטוראנגה — מישחק הר צבא הוא המיזרה-הרחוק.

שחקני השחמת הנודעים הראשונים היו ההודים. מישחק השטוראנגה שלחם היה מבוסס על ארבע היסודות של הצבא ה" הודי: מרכבות, פילים, פרשים ורגלים. מן ההודים עבר המישחק לפרסים אשר שיכללוהו והוסיפו לו כלים וקומבינציות.

בשל טעות מקובלת נכתבת המייה לרוב: שחמט. המקור לשם הינו המר נח הערבי: "שאחמאט", היינו: המ" לך מת, ו"מאט" בערבית הוא מת ב" עברית.